

Література:

1. Мельник В.І. Фактори, які впливають на якість забезпечення економічної безпеки держави. *Юридична наука*. 2015. № 7. С. 83-89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2015_7_12

2. Оверчук А. Продовольственная система США. *Международный сельскохозяйственный журнал*. 2001. № 5. С. 8-15.

3. Ситник В.П. Формування і реалізація державної політики розвитку матеріально-технічної бази АПК в Україні. *Економіка АПК*. 2006. № 2. С. 19-29.

4. Промисловість України у 2011-2015 роках: статистичний збірник / за ред. І.С. Петренко; Держ. ком. статистики України. Київ: вид-во Держ. стат. України, 2016. 379 с.

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗБУДОВИ ПОСТКРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЯК ІНДУСТРІАЛЬНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Мороз О.С., кандидат економічних наук, доцент,
Інженерний навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні
Запорізького Національного Університету, м. Запоріжжя, Україна
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-7336-8023>

Актуальність дослідження проблем, пов'язаних з визначенням можливих напрямів формування економічної політики посткризового розвитку як країни в цілому, так і окремих її регіонів та окремих суб'єктів господарювання, зокрема, в сучасних умовах подолання Україною існуючих кризових явищ, в першу чергу пов'язаних з війною та її наслідками (економічними, соціальними, психоемоційними тощо) в умовах, коли суттєва економічна та політична підтримка Україні з боку країн-партнерів, що надавалась за часів війни, може значно зменшитися (а в деяких випадках навіть змінитися) після її завершення.

Враховуючи на те, що в основі економічного зростання, на думку Йозеф Шумпетер як одного з фундаторів підприємницького підходу до розбудови економічних відносин, лежить еволюційний процес постійного «творчого руйнування» та інновацій як певних науково-організаційних комбінацій виробничих факторів, які мотивовані підприємницьким духом [1], що було підтверджено практичним досвідом багатьох розвинутих країн, можна дійти до висновку, що саме інноваційний шлях відбудови зруйнованої економіки є найбільш перспективним як для окремих господарюючих суб'єктів, так і для економіки країни в цілому та її окремих регіонів, зокрема.

Низка економічних досліджень та прикладів успішного практичного досвіду суб'єктів підприємництва доводять, що без постійного впровадження нововведень у діяльність будь-якого господарюючого суб'єкту життєвий цикл результатів його діяльності, як життєвий цикл бізнесової структури в цілому різко скорочується і практично стає неможливим досягнення визначених цілей існування та стратегічного розвитку цього суб'єкту взагалі та на кожному етапі його діяльності зокрема. Саме тому, на наш погляд, однією з найбільш актуальних та складних завдань економічної політики посткризового відновлення як економіки окремих бізнесових структур та їх об'єднань, так і економіки країни в цілому та окремих її регіональних економік, зокрема, є створення в післявоєнній Україні інноваційного типу економіки – економіки, заснованої на: а) безперервному потоці інновацій в економіці, що змусять до нововведень і в суспільних відносинах; б) постійному техніко-технологічному та економіко-управлінському вдосконаленні; в) створенні нових виробництв високотехнологічної продукції з дуже високою додатковою вартістю; г) створенні та розширенні цільових ринків у світовому господарстві для забезпечення експорту вітчизняної продукції та послуг тощо [2, с. 36-38].

При цьому необхідно зважати на наявність певної низки чинників впливу, що ускладнюють процес реалізації такої політики, зокрема, таких чинників як: а) обмеженість ресурсів для подолання руйнувань та відновлення регіональної інфраструктури (енергетичної, логістичної, фінансової тощо) та бізнесових активів; б) демографічні втрати в країні в цілому (особливо в окремих її регіонах) та інноваційного потенціалу України (в першу чергу фундаментальних досліджень та галузевих наукових, дослідних, проектно-конструкторських установ тощо), зокрема; в) наявність несприятливого для розвитку бізнесу інвестиційного клімату в країні (в тому числі в наслідок ризиків, що існують в умовах післявоєнного стану та значної заборгованості країнам-донорам та окремим транснаціональним структурам); г) загострення в посткризовий період конкурентної боротьби як на міжнародній арені в межах світового господарства в цілому, так і в окремих галузях та видах діяльності, зокрема, тощо [3, с. 86-123].

Враховуючи на вищевикладене, основою майбутньої стратегії економічного розвитку країни у повоєнний період має стати, на наш

погляд, формування в Україні розвинутою інноваційної економіки. Саме така стратегія створення посткризової моделі економіки країни як інноваційної економіки, яка спирається на розгалужене матеріальне виробництво та зможе забезпечити як стабілізацію економіки, так і її подальший прискорений розвиток, може бути, на наш погляд, стати підґрунтям для формування комплексу заходів з інституційного забезпечення розвитку країни в цілому. Напряму в якому чітке функціонування відповідних інституцій на всіх галузевих та територіальних рівнях країни в поєднанні з координацією багаторівневої системи формування та реалізації нової державної економічної та регіональної політики з формування індустріально-інноваційною економіки має стати «ключовими показниками ефективності» з діяльності усіх органів як державної влади та місцевого самоврядування, так і бізнесових кіл та громадських організацій з інституційного забезпечення виходу країни з кризи.

При цьому, визначальним та першочерговим пріоритетом такого напряму інституційного забезпечення розвитку країни, має стати, на наш погляд, державна політика з забезпечення структурної перебудови вітчизняної промисловості, яка змусить забезпечити розвиток інноваційної моделі економічного зростання, на підґрунті як створення сприятливих умов для інноваційно-інвестиційної діяльності з розширенням залучення ресурсів вітчизняних та міжнародних інвесторів, з одного боку, так і проведення жорсткої цілеспрямованої протекціоністської державної політики (навіть в супереч окремим вимогам ВТО), з іншого.

Таким чином, напрямом інституційного забезпечення повоєнного розвитку економіки країни може бути формування та реалізація політики посткризового інноваційного розвитку України шляхом створення в країні в цілому та окремих її регіонах та галузях і бізнесових структурах, зокрема, підґрунтя для високої конкурентоспроможності на ринку за рахунок переведення існуючої ресурсної економіки України (економіки що ґрунтується на наявності певних корисних копалин та географічних переваг) на індустріально-інноваційну економіку (економіку, яка спирається на матеріальне виробництво, що здійснюється на основі інтелекту новаторів і вчених, втіленого в розвиток високотехнологічних та інформаційних сфер економіки тощо).

В якості заходів, що сприяють реалізації загальнодержавної інноваційної політики, як інструменту інституційного забезпечення посткризового розвитку економіки країни, можуть бути, зокрема, представлені такі як:

- розвиток економіки з широким використанням сучасних та світових досягнень національної інформаційної структури, створенням перспективних інформаційних технологій, телекомунікаційних мереж, інформаційних засобів систем зв'язку тощо та їх ефективним використанням в різних сферах економіки країни та її регіонів;

- реалізація комплексних заходів щодо поглибленого стимулювання експортної орієнтації результатів економічної діяльності бізнесу різних форм власності та галузевих спрямувань, отриманих на основі впровадження високотехнологічних виробництв шляхом всебічної підтримки розвитку в країні широкого кола інноваційних структур у вигляді науково-навчальних та науково-дослідницьких центрів, технополісів та технопарків, науково-технічних кооперацій та стратегічних альянсів;

- створення пільгових умов для розвитку у високотехнологічних виробництв на основі розширення їхньої інноваційно-інвестиційної діяльності шляхом застосування програмно-цільових методів економічного управління розвитком окремих галузей, видів діяльності, регіонів тощо;

- удосконалення існуючої та розробка нової законодавчої та нормативно-правової бази щодо забезпечення ефективного захисту національних інтересів, які мають не допустити перетворення України в аграрно-сировинний додаток до промислово-розвинених країн (навіть якщо вони надавали істотну допомогу та підтримку країни в період війни);

- запровадження ефективних механізмів державної підтримки (страхування, кредитування, встановлення пільг тощо) розвитку бізнесу (в першу чергу малого та середнього бізнесу), що розробляє та впроваджує інноваційну високотехнологічну продукцію (послуги), а також діяльність яких пов'язана зі значним ризиками здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності;

- забезпечення плідної взаємодії держави, регіонів та бізнесу у формуванні й реалізації інноваційно-інвестиційної політики, що забезпечувала б збалансоване віддзеркалення інтересів кожного;

– забезпечення з боку органів держаного управління та місцевого самоврядування, бізнесового та наукового середовища, громадської спільноти об'єктивної, неупередженої незалежної експертизи розроблених інноваційних проєктів, які заплановано до реалізації (незалежно від джерел їх фінансування), стосовно очікуваних результатів та наслідків від їх впровадження тощо.

Висновок. Одним з основних напрямів інституційного забезпечення повоєнного відновлення та розвитку економіки України може бути формування та реалізація політики, спрямованої на подолання економічної кризи в країні шляхом створення необхідних економічних, правових, організаційних та інших умов для перетворення існуючого стану економіки в індустріально-інноваційну економіку. Для цього діяльність органів управління (як державного та місцевого самоврядування, так і галузевих та бізнесових) мусить бути сконцентрована на: а) створення належних умов для розвитку інноваційно-інвестиційної бізнесової діяльності в усіх секторах і сферах економіки країни в цілому та її окремих регіонів, зокрема (незалежно від форм власності), в першу чергу в провідних галузях матеріального виробництва та сферах надання послуг; б) підтримку ефективного використання результатів інноваційних розробок як в техніко-технологічній та економіко-управлінській сферах діяльності, так і в сфері впровадження передових та ефективних ноу-хау розробок.

Така політика мусить забезпечити конкурентоспроможність вітчизняної продукції (послуг) на світових ринках що має стати не лише тригером для розвитку економіки, а і одночасно підґрунтям для розв'язання посткризових соціальних проблем і вирішення завдань соціально-економічного розвитку.

Література:

1. Schumpeter J.A. Capitalism, Socialism and Democracy. Routledge: Business books, 2004. p. 81-84.

2. Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти. Монографія / за ред. О.М. Коваленко. Херсон: ОЛДІ-ПАОС, 2018. 634 с. URL: http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/8670/1/2018.11.30%20М_Інноваційна%20економіка_3_2018.pdf (дата звернення: 22.02.2024).

3. Краус Н.М. Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку. Монографія. Київ: Аграр Медіа Груп, 2021. 492 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/26481/1/Монографія_Краус_Н.п_df (дата звернення: 22.02.2024).